

ותרענה באחו

בחלום פרעה מסופר על שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר והפסוק מוסיף 'ותרענה באחו'.

התרגום אונקלוס כותב: 'ורעין באחוה'.

יש כאן מסר, שכאשר רועים יחד באחוזה ובשלוש, אזי הם 'יפות מראה ובריאות', משא"כ אצל רעות המראה, רק נאמר 'ותעמודנה אצל הפרות', בלי אחוזה וידידות, הם צמוקות וצנומות וצריכות תמיכה מהמאוחדות.

נתחדש לי זה כתוספת והשלמה, כאשר ראיתי בספר אחד שמביא את החלום השני, שם נאמר 'עולות בקנה אחד', שהיה אחדות ביניהם, לכן הם 'בריאות וטובות', לעומת אלו שאין ביניהם אחדות, הם היו 'דקות ושדופות קדים'.

זה גם נרמז בדברי יוסף שאומר לפרעה קודם הפתרון: 'חלום פרעה אחד הוא' ושוב אומר לו 'חלום אחד הוא', לרמז, כי בכל אחד משני החלומות ראה ענין של אחדות ורק באופן כזה יהיה ניתן להציל את מצרים מכליון, היינו, רק אם ינהלו את הענין בתבונה בלי מחלוקת, כי מחלוקת וקנאה מכלה כל חלקה טובה ולא יוכלו לשמור על השפע כראוי לטובת הכלל ולכלכל בימי הרעבון כיאות, אם לא ימצאו את הדרך לעשות זאת מתוך שלום ואחדות.

ויריצוהו מן הבור

כאשר שמע פרעה שיש בבית הסוהר איש שיודע לפתור חלומות, שלח מיד להוציאו משם ולהביאו לפניו וכך הוא לשון הכתוב: 'ויריצוהו מן הבור'.

בגמ' ר"ה יא. איתא, שיוסף הצדיק יצא מבית האסורים ביום ראש השנה.

הלשון ריצוי מזכיר את ראש השנה, שהוא יום ריצוי לפני ה' יתברך, כמו שאומרים בפיוט 'אומץ אדיר' שבתפילת מוסף של ראש השנה: 'לרצותך בשופר'

זה נרמז גם במילה 'הבור' ר"ת 'זהו ביום ראש השנה'

בלעדי, אלוקים יענה את שלום פרעה

כאשר סריסי המלך, שר המשקים ושר האופים סיפרו ליוסף את חלומותיהם, הקדים יוסף ואמר: 'הלא לאלקים פתרונים, ספרו נא לי' ומיד כאשר שמע את חלומם אמר 'זה פתרוננו' וכו'.

לעומת זאת, כאשר פרעה מספר ליוסף את חלומותיו, מקדים יוסף בלשון מוחלט, כי אין הוא קשור כלל לענין 'בלעדי, אלוקים יענה את שלום פרעה'.

גם כאשר כבר פותר את החלומות, הוא מזכיר בג' פסוקים את שם השי"ת.

'את אשר האלקים עושה הגיד לפרעה'.

'אשר האלקים עושה הראה את פרעה'.

'כי נכון הדבר מעם האלקים וממהר האלקים לעשותו'.

בני הר' שלמה מבאר בזה, מדוע הדגיש שאין לו שום חלק בזה, רק הקב"ה בעצמו ואח"כ חוזר בג' פסוקים שם השי"ת.

איתא בגמ' ברכות נה. 'שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו ואלו הן רעב ושובע ופרנס טוב'.

שלושת הדברים היו כאן בפתרון החלום, שנות הרעב, שנות השובע והפרנס טוב שפרעה צריך למנות כדי לנהל את הכלכלה.

לכן אמר לו יוסף 'בלעדי, אלקים יענה' כי אלו שלושת הדברים הם מכריז עליהם הקב"ה בעצמו ואני רק מוסר לך את הפתרון, מה שהקב"ה בעצמו עומד לעשות.

וכאשר מזכיר בשלושת הפסוקים את שם הקב"ה, זה מדויק להפליא, כל אחד כנגד אחד משלושת הדברים הללו שהקב"ה בעצמו מכריז עליהם.

את הרעב, האלקים הגיד לפרעה, מה שיהיה בעוד זמן רב.

את השובע האלקים הראה לפרעה, כי זה התחיל מיד.

את הפרנס טוב שיציל את הארץ, הכין הקב"ה והודיעו בחלום, ככתוב ועל השנות החלום וכו' ועתה ירא פרעה ויפקד פקידים. ובגלל כפילות החלום, גם כופל שם ה' בזה.

ויזכר יוסף את החלומות

'ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם ויאמר אלהם מרגלים אתם'.

הקשה בני ר' שלמה הי"ו מהו כפל הלשון 'החלומות אשר חלם להם' ומה ההדגשה 'להם'?

והוא מתרץ: בחלום הראשון שראה יוסף נאמר 'והנה אנחנו מאלמים אלומים וכו' והנה תסובינה אלומותיכם ותשתחווין לאלומתי', לא נספר בחלום כמה הם היו וממילא, גם אם רק חלקם באו והשתחוו כבר נתקיים החלום.

אולם בחלום השני הוא ראה את המספר שלהם, ככתוב: 'ואחד עשר כוכבים משתחווים לי' ומכיון שהגיעו רק עשרה, ככתוב 'וירדו אחי יוסף עשרה' שהרי בנימין לא הגיע, הרי שהחלום טרם נתקיים.

לכן נאמר: ויזכר יוסף את החלומות, היינו שניהם, 'אשר חלם להם', בנוגע אליהם טרם נתקיים החלום, כי החלום השני יתקיים רק כאשר כל אחד עשר אחיו יבואו, לכן אמר להם מרגלים אתם ועצר את שמעון, כדי שכולם יבואו.

איש נבון וחכם

יוסף מסיים את פתרון החלומות של פרעה ואומר לו: 'ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם' ופרעה מקבל את דבריו ואומר: 'אין חכם ונבון כמוך'.

בני הר' שלמה הקשה: בתפילת שמונה עשרה אנו מבקשים 'חננו מאתך חכמה בינה ודעת', שמתחילים מן הקל אל הכבד, והמקור הוא מן התורה, שנאמר בפרשת דברים 'הבו לכם אנשים חכמים ונבונים' ורש"י מביא את דברי חז"ל 'נבונים, מבינים דבר מתוך דבר'. זו היא ששאל אריוס את רבי יוסי: מה בין חכמים לנבונים? חכם דומה לשולחני עשיר, כשמביאין לו דינרין לראות, רואה, וכשאין מביאין לו יושב ותוהא. נבון, דומה לשולחני תגר, כשמביאין לו מעות לראות רואה, וכשאין מביאין לו מחזר ומביא משלו.

ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך, לא עשיתו משיח, חזקיה שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר שירה לפניך, תעשהו משיח? לכך נסתתם. מיד פתחה **הארץ** ואמרה לפניו: רבש"ע, אני אומרת לפניך שירה תחת צדיק זה, ותעשהו משיח. פתחה ואמרה שירה לפניו שנאמר: ישעיהו כד, טז מכנף **הארץ זמרת שמענו**.

אותו צמד מילים בדיוק, רק בהיפוך התיבות, בפרשתנו **'זמרת הארץ'**, אצל חזקיה **'הארץ זמרת'**.

הטעם שמנגן את המילה 'זמרת' היא **'מהפך'** ללמד, כי בכח הזמרה והשמחה **להפוך** הכל לטובה, כמו שמזמרים על רשב"י בשיר 'ואמרתם כה לחי' 'קולו זמר עריצים והכרית את הקוצים והציל הלחוצים'.

הוסיף ידידי הגה"ח ר' **אברהם הורוויץ** שליט"א, כי איתא בהלכה שהסעודות שעושים בחנוכה, הם סעודת מצוה אם אומרים בהם זמירות ותשבחות, לזה רמז יעקב לבניו, כי הדין בחנוכה, שכאשר יאכלו את המעדנים ששלח עמהם בדרכם למצרים, יזמרו וישבחו להקב"ה, כדי שזה יהפוך לסעודת מצוה.

זאת חנוכה

תיכף בא היום הק' 'זאת חנוכה' שמסיים את החג שהרבינו בו פרסומי ניסא ע"י הדלקת המנורה עם ל"ו נרות המאירים. ידידי מזכה הרבים הרב **דן מחבר** האיר רעיון נפלא ואמר שהרי יש ב' שיטות לגבי סדר הדלקת הנרות.

שיטת בית הלל מוסיף והולך ושיטת בית שמאי פוחת והולך, ולכו"ע זה ל"ו נרות.

אם נספור ל"ו פרשיות מתחילת התורה, נגיע לפרשת **בהעלתך את הנרות**, שהיא פרשת הדלקת המנורה.

אם נספור ל"ו פרשת מסוף התורה (פוחת והולך) נגיע לפרשת תצוה שזו פרשת **שמן זית זך** כתית למאור להעלות נר תמיד. ספרתי כדבריו ואכן, **בהעלתך** היא הפרשה הל"ו, אך פרשת **תצוה** היא הפרשה הל"ה מסוף התורה ולכן הוספתי נדבך נאה כדי לקיים דבריו ויהיו שרירין וקיימין.

בהלכה נפסק שמי שאין לו מעות עליו לחזור על הפתחים כדי לקנות נרות. וזה נרמז בסמיכות הפרשיות 'ויקחו לי תרומה' 'ואתה תצוה ויקחו אליך שמן זית זך', וגם חיבור הפרשיות עצמם, שהרי פרשת תרומה מסתיימת במילה **'נחשת'** ר"ת 'נרות חנוכה שמן' (שמונה) 'תדליקו' או בהיפך **'תדליקו שמן ח'** נרות' ומיד לאחר כן מתחילה פרשת תצוה 'ויקחו אליך שמן זית זך'.

לפי"ז אתי שפיר שאכן הפרשה הל"ו מסוף התורה כבר עניינה קשור לחנוכה ולל"ו נרותיה.

נציין גם, כי פרשת המנורה בפרשת תרומה היא פרק כ"ה בחומש שמות לרמז על כ"ה כסלו.

ומסתיימת בפסוק ל"ז שמרמז את ל"ו הנרות ושמש אחד.

וצריך להבין, מדוע כאן הקדים יוסף בינה לחכמה?

ותירץ בני: הגמ' בברכות פרק הרואה אומרת: הרואה קנה בחלום יצפה לחכמה שנא' **קנה חכמה**, הרואה קנים בחלום יצפה לבינה שנאמר ובכל קנין קנה בינה.

פרעה ראה **קנה** בחלומו, שנא' 'שבע שבילים עולות בקנה אחד', הרי שעליו לצפות לחכמה, דהיינו, שיתמודד עם הצרה כשתבא, כדברי רש"י לעיל, אבל קנים לא ראה, הרי שבינה אין כאן, כי במקרה דידן, צריך אדם **נבון** שיקדים מהלכיו לקדם את פני הרעה, ולא לחכות להם ולהתמודד אז.

לזה אמר יוסף: **נבון וחכם**, היינו, מישהו שיקדים את פני הרעה ויכין את הארץ מראש, שכאשר תבא הרעה, החכם ינהל אותה כראוי, אחר שהנבון הכין כראוי, כאשר הבין דבר מתוך דבר, ופרעה הבין זאת והסכים איתו באמרו: 'אין נבון וחכם כמור' כלומר, תנהל את הכל, גם האגירה של שנות השובע בתבונתך, וגם ההתנהלות בשנות הרעב בחכמתך.

על ג' החידושים הללו אברך את השי"ת מאוד בפי על הזכות שנפלה בחלקי ואודה לו יתברך שמו, על משקל לשון הפסוק כמובא במעשה דוד ושלמה בתחילת מס' ברכות: 'בני שלמה, אם חכם לבך ישמח לבי גם אני'.

יהי אור

חנוכה חל ביום כ"ה לחודש השלישי (א. תשרי. ב. חשוון. ג. כסלו) הפסוק השלישי בתחילת התורה בפרשת בראשית היא 'ויאמר אלקים יהי אור', והמילה אור היא המילה הכ"ה מתחילת התורה, מרמז על כ"ה לחודש כסלו שבו מתחיל חג החנוכה שבו מדליקין אור הנרות.

חנוכה ופרשת השבוע

יעקב אבינו אמר לבניו **'קחו מזמרת הארץ'** ורש"י מביא דברי התרגום 'דמשבח בארעא, שהכל מזמרים עליו'.

'זמר' יש לו ב' משמעויות, לשון שירה, כמו שאנו אומרים בתפילת השחר בסוף פסוקי דזמרה בברכת ישתבח: 'הבוחר בשירי זמרה' וזה מה שרש"י פירש כאן על הפסוק 'קחו מזמרת הארץ' לשון שירה וזמרה.

המשמעות הנוספת היא: לשון חיתוך וקצירה, אכן, ענף של עץ שנחתך, נקרא **זמורה**, ובשיר השירים מתאר את תקופת הקציר בשדה: 'עת הזמיר הגיע', זמיר זה גם שם של ציפור המזמרת, וכך אמר דוד בתהילים: 'הזורעים בדמעה ברינה יקצורו' שהקוצר מתוך רינה וזמרה ישפר יבולו ויתהפך הדמעה לזמרה.

ונקט יעקב לשון זה לבניו, להכינם לדרך המסוכנת ולשון להם להיות בשמחה תמיד ועי"כ ינצלו מכל המכשולים העומדים בפניהם וימצאו חן בעיני אדוני הארץ והכל יתהפך להם לטובה.

בגמ' סנהדרין מסופר: ביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח, וסנחריב גוג ומגוג. אמרה מדת הדין לפני הקב"ה: רבש"ע,

כלילות החורף הארוכים אשר אנו בעיצומם, זכור נזכור את היכל בית אלוקינו השמם והחרב אשר אנו מצפים ומייחלים לכינונו במהרה. הרבי הקדוש רבי שלמה מזוועהיל זי"ע יסד 'חברה תיקון חצות' שת"ח יקוננו על החורבן מדי לילה ב'תיקון חצות'. החברה נתחדשה בס"ד, וניתן לצרף שמות ע"מ שהתיקון חצות יהיה בשליחותנו, נא לשלוח שמכם באימייל המצו"ב. הגליון מופיע באתר 'לדעת' וכן ניתן לקבלו לאימייל מדי שבוע, המעוניין יכתוב לכתובת דלהלן: maadoney@gmail.com